

Sporen

BELGIE - BELGIQUE

BRUSSEL X

1/9466

TIJDSCHRIFT VOOR HERINNERINGS-EDUCATIE
DRIEMAANDELIJKS • JAARGANG 10 • NR. 40 • JANUARI - MAART 2010 • AFGIFTEKANTOOR: BRUSSEL X
EEN UITGAVE VAN VZW AUSCHWITZ IN GEDACHTENIS • WWW.AUSCHWITZ.BE • ERKENNINGNUMMER SPOREN: P602292

Dag van de Democratie en Verdraagzaamheid 2010

In het kader van de Dag van de Democratie zorgde de Stichting Auschwitz, deelproject Thuis in de Stad (Onderwijswandelingen) mee voor de organisatie van 10 projecten in scholen in de provincie Antwerpen. Naast een plechtig moment (neerleggen van bloemen in aanwezigheid van leerlingen en prominenten) in het Fort van Breendonk, geven we een overzicht van het gebeuren op 7 mei 2010 in verschillende scholen. Per project in een school is er een andere bezoekende school (50 leerlingen) aanwezig die aan de activiteiten deelnemen (toonmomenten van het project rond Democratie).

KA BERCHEM

PROGRAMMA 1: Bezoekende school Vesaliusinstituut Oostende

- 10u00-12u00: KA Berchem, Uitbreidingsstraat 246, 2600 Berchem

De school nodigt Paul Baeten, kampoverlevende en oudleerling, uit. Hij vertelt over zijn ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

- 12u00-12u30: Middagmaal
- 12u30-13u10: Vervoer
- 13u10-14u40: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

LEONARDO LYCEUM CAMPUS PIENBERG, ANTWERPEN

PROGRAMMA 2: Bezoekende school Maritiem Instituut Mercator Oostende

- 11u15-12u45: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk
- 12u45-13u30: Vervoer
- 13u30-14u00: Middagmaal
- 14u00-16u00: Leonardo Lyceum Pierenberg, Pierenbergstraat 31, 2020 Antwerpen

De leerlingen (voornamelijk van allochtone afkomst) organiseren een toonmoment dat weergeeft op welke manier zij tijdens hun lessen PAV werkten rond vrije meningsuiting. Zij organiseren een debat met de bezoekende leerlingen, in het bijzijn van een kampoverlevende.

LEONARDO LYCEUM CAMPUS QUELLIN, ANTWERPEN

PROGRAMMA 3: Bezoekende school KTA Kortrijk

- 09u30-12u00: Leonardo Lyceum Quellin, Quellinstraat 31, 2018 Antwerpen

De leerlingen van de school organiseren een rondleiding in de buurt van de school over de jodenvervolgelingen die plaats hadden vlak voor en ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Afsluitend heeft er een kunsthappening plaats in het jongeren centrum Kavka. Project in samenwerking met Thuis in de Stad (Onderwijswandelingen)

- 12u00-13u00: Middagmaal
- 13u00-13u50: Vervoer
- 13u50-15u20: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

LEONARDO LYCEUM CAMPUS PESTALOZZI, ANTWERPEN

PROGRAMMA 4: Bezoekende school BUSO De Mast, Merksplas

- 09u00-11u30: Leonardo Lyceum Pestalozzistraat, Jan De Voslei 6, 2020 Antwerpen

De leerlingen bezoeken een theaterproject: Vic Anciaux en Ellen Melis vertellen over het leven en het dagboek van Anne Frank (regie: Theo Hijzen). Aansluitend nabespreking

- 11u30-12u00: Middagmaal
- 12u00-12u50: Vervoer
- 12u50-14u20: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

LEONARDO LYCEUM CAMPUS SPIA

PROGRAMMA 5: Bezoekende school KTA De Panne

- 10u00-12u30: Leonardo Lyceum SPIA, August Leyweg 3, 2020 Antwerpen

De leerlingen van het Leonardo Lyceum SPIA belichten de sociale geschiedenis van 't Kiel (een multiculturele buurt in hartje Antwerpen, de thuishaven van de Beerschotfans) tijdens een buurtwandeling.

INHOUD

- p.1 Dag van de Democratie en Verdraagzaamheid 2010
- p.2 Gentse Week tegen Racisme 2010
- p.3 Herinneringseducatie in dialoog
Project 'Live and Remember'
Voorstelling interactief leerpakket 'Jonge reporters in het Federaal Parlement'
- p.4 Rondetafels Interculturele dialoog
CD 'Profundo'
- p.5 Paragraaf 175
- p.6 Thuis in de Stad te Kortrijk
- p.7 "Auschwitz in Gedachtenis"
- p.8 Informatiekader

- 12u30-13u15: Middagmaal
- 13u15-14u00: Vervoer
- 14u00-15u30: Bezoek met gids aan het Museum van Deportatie en Verzet te Mechelen

SITO 7, ANTWERPEN

PROGRAMMA 6: Bezoekende school Immaculata Instituut Brugge

- 09u30-12u00: SITO 7, Lamorinièrestraat 248, 2018 Antwerpen

Verdraagzaamheid, meer dan allochtoon/autochtoon? Project rond de buurt waarin de leerlingen naar school gaan, de Joodse Buurt (o.a. workshops rond rust- en verzorgingstehuizen).

- 12u00-12u45: Middagmaal aangeboden door leerlingen van de school (horeca-afdeling)
- 12u45-13u30: Vervoer
- 13u30-15u00: Bezoek met gids aan het Museum van Deportatie en Verzet te Mechelen

KTA KAPELLEN

PROGRAMMA 7: Bezoekende school VTI Ieper

- 09u30-12u00: KTA Kapellen, Pastoor Vandenhoudtstraat 8, 2950 Kapellen

De leerlingen van 7BSO en de OKAN leerlingen (anderstalige nieuwkomers) organiseren een toonmoment rond de activiteiten die ze organiseerden in de lessen PAV. Zij baseren zich daarvoor op 2 stripverhalen uit de Tweede Wereldoorlog en twee stripverhalen rond vluchtelingenproblematiek. Indien mogelijk, wordt er een bezoek georganiseerd aan het asielcentrum van Kapellen.

- 12u00-12u40: Middagmaal
- 12u40-13u30: Vervoer
- 13u30-15u00: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

GITOK 2, KALMTHOUT

PROGRAMMA 8: Bezoekende school Technisch Instituut Heilige Familie Ieper

- 09u30-12u00: Gitok 2, Kapellensteenweg 112, 2920 Kalmthout

Joodse Wandeling. 3 groepen leerlingen krijgen tijdens een rondleiding over het oorlogsverleden van Kalmthout informatie over drie verschillende families die in deze periode leefden. Na de wandeling wordt met deze groepen een reflectiemoment georganiseerd.

- 12u00-13u00: Middagmaal
- 13u00-14u10: Vervoer
- 14u10-15u40: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

ATHENEUM KLEIN-BRABANT, BORNEM

PROGRAMMA 9: Bezoekende school Victor Hortaschool Evere

- 09u30-11u30: Atheneum Klein-Brabant, Lindestraat 123a, 2880 Bornem

De leerlingen van Atheneum Klein-Brabant begeleiden de leerlingen van de bezoekende school in een spel rond democratie. De leerlingen geven ook een woordje uitleg over de tentoonstelling die ze zelf uitgewerkt hebben aan de hand van de impressies die ze opgedaan hebben van een bestaande tentoonstelling rond democratie en verdraagzaamheid.

- 11u30-12u00: Middagmaal
- 12u00-12u30: Vervoer
- 12u30-14u00: Bezoek met gids aan het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

CDO SPOOR 5, MECHELEN

PROGRAMMA 10: Bezoekende school VTI Leuven

- 10u00-12u00 : CDO Spoor 5, Nekkerspoelstraat 74, 2800 Mechelen

Voeding in oorlogstijden (WO II en recentere). Hoe springen wij vandaag met voeding om? In een actieve workshop koken de bezoekende leerlingen met beperkte middelen.

- 12u00-12u30: Middagmaal
- 12u30-13u00: Vervoer
- 13u00-14u30: Bezoek met gids aan het Museum van Deportatie en Verzet te Mechelen

Gentse Week tegen Racisme 2010

De Stichting Auschwitz - vzw Auschwitz in Gedachtenis heeft zwaar geïnvesteerd in de organisatie van de **Gentse Week tegen Racisme van 15 tot en met 21 maart 2010**.

Onder het motto "Waardeer diversiteit!" maken een aantal organisaties deel uit van een stuurgroep die op basis van een visietekst het hele middenveld –vakbonden, socio-culturele, welzijnorganisaties...en andere – wil aansporen tot actie voeren tijdens de week. (zie www.weektegenracisme.be).

Een diversiteit aan activiteiten: tentoonstellingen, lezingen, theater, intercultureel ontbijt, stand-upcomedy, feest en nog meer.

Een diversiteit aan onderwerpen: lachen met de burens, nadenken over de Palestijns-Israëlische kwestie, meedoen aan het Iraanse vuurfeest, de droom van een Soedanees-Gentse kunstenaar zien, speeddaten, moskeebezoek, bij de burens op bezoek, een conferentie over Cuba met een swingende Noche Cubana, en nog veel meer.

Een diversiteit aan organisatoren: Gastvrij Gent, Studentenvereniging Ozon, Iraanse buurtbewoners, Hassan Multiculturele Organisatie, Huis van het Nederlands, Aros vzw, Afghan Cultural Community Ghent, Vorming Plus, Parochies Brugse Poort, Hogeschool Gent, en nog een flink aantal meer.

Organisaties als het OCMW, de Stad Gent en het ACOD organiseren voor hun medewerkers speciale activiteiten. Er is een uitwisseling tussen jongeren uit Luik en Gent, in het kader van de stedenband. Het NTGent, de Stichting Auschwitz, het Gents Actieplatform en het Wereldcentrum hebben workshops op aanvraag. De bib biedt thematafels en keuzelijsten.

Noem het maar op, voor elk wat wils. Ook voor u.

VISIETEKST

"De stad Gent heeft zich in de loop van de geschiedenis niet ten onrechte de reputatie van een rebelse stad weten te verwerven. In die traditie schrijven de initiatiefnemers van de Gentse Week tegen Racisme zich in. Met de koppigheid en eigenzinnigheid Gent eigen, kiezen we resoluut voor een stad die zich niet door onverdraagzaamheid, haat, minachting of onverschilligheid de wet laat dicteren. Voor een stad die geen ruimte laat voor 'standpunten' die op basis van huidskleur, afkomst of nationaliteit een

klasse van tweederangsburgers in het leven willen roepen. Maar ook aan naïviteit hebben we geen boodschap. We hebben oog voor wat de stad en zijn inwoners verenigt én voor wat verdeelt. We wentelen ons niet in een blinde aanbidding van een of ander multicultureel Walhalla.

We zijn er wél van overtuigd dat precies een veelheid aan opinies, overtuigingen en culturen de motor van de democratie doet aanslaan. Democratisch burgerschap veronderstelt in eerste instantie dat we van mening en van smaak mogen, kunnen en willen verschillen, maar dat 'verschil' ons er niet van weerhoudt samen zaken te realiseren.

Echt burgerschap stelt ons bovendien voor de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid én opdracht om ruimte en tijd voor het 'meningsverschil' te creëren. Dat kan enkel door telkens opnieuw en in de meest diverse contexten actief in dialoog te gaan over de wijze waarop we het samenleven vorm willen geven, ook en vooral met diegenen die op het eerste gezicht zo ver van ons af lijken te staan.

In de week van 15 tot en met 21 maart 2010 gaat de Gentse Week tegen Racisme de uitdaging aan om die dialoog veelzijdig in te vullen. We nodigen alle Gentenaars en Gentse organisaties uit daar hun steentje toe bij te dragen."

Waardeer diversiteit!

Gentse week tegen racisme

15.03 > 21.03.2010

www.weektegenracisme.be - 09 224 17 18

Herinneringseducatie in dialoog

Een ontmoetingsdag voor aanbieders van herinneringseducatie. Op dinsdag 30 maart 2010 nodigt het BCH alle aanbieders van herinneringseducatie uit voor een ontmoetingsdag in Brussel.

We willen letterlijk een forum bieden waar de verschillende organisaties vertrouwd raken met het BCH en met onze opdracht. Ook willen we samen nadenken over het ontwikkelen en communiceren van een kwaliteitsvolle herinneringseducatie.

Bovendien is zo'n dag een unieke gelegenheid om samenwerkings mogelijkheden na te gaan en informatie uit te wisselen. Een dubbele dialoog dus: dialoog tussen aanbieders en het BCH én dialoog tussen aanbieders onderling.

Wanneer?

Dinsdag 30 maart 2010 van 8u45 tot 16u00.

Waar?

Departement Onderwijs (Consciencegebouw, Albert II-laan 15, 1210 Brussel), op een boogscheut van Brussel Noord.

Doelgroep?

Individueel en organisaties die herinneringseducatie aanbieden aan het onderwijs.

Kosten?

De forumdag is gratis.

Om praktische en ecologische redenen vragen wij u uw inschrijving als bindend te beschouwen.

Meer informatie?

Britt De Wolf & Marjan Verplancke

Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie

G. de Stassartstraat 153, 2800 Mechelen

T: 015 29 06 60, F: 015 29 08 76

M: herinneringseducatie@telenet.be

www.herinneringseducatie.be

Project 'Live and Remember'

Het Instituut voor Veteranen-Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-strijders en Oorlogsslachtoffers (IV-NIOOO) wil met «Live and Remember» jongeren vanaf 13 jaar warm maken voor hun project rond de Tweede Wereldoorlog in België. «Be-doeling is een Facebook-fanpagina te maken over 1 van de 26.000 geallieerde soldaten die tijdens WO II vochten in België en hier begraven liggen», zegt Griet Brosens, historica van het instituut. «Op die manier maakt onze jeugd kennis met WO II op een zeer moderne manier.»

«Je bent pas dood als er niemand meer over je spreekt», zegt CD&V-senator Pol Van Den Driessche, die het idee aankaartte. «Als geschiedenisleraar maakte ik geschiedenis al levend voor jongeren, Facebook is hiervoor uitermate geschikt!» Het IV-NIOOO trekt met het project naar de onderwijsinstellingen. «Het project is voor jongeren vanaf 13 jaar», zegt Brosens. «Die kunnen een geallieerde soldaat uitkiezen die begraven ligt op een kerkhof bij hen in de buurt, en dan kunnen ze aan de slag. Tekst, foto's, geluidsfragmenten en video's kunnen ze allemaal kwijt op hun Facebook-fanpagina. Vier jaar lang, tot in 2014, krijgt de mooiste Facebook-fanpagina een historische reis naar Londen voor 2 personen.»

Minister van Landsverdediging Pieter De Crem (CD&V) was vol lof over het project en trok een vergelijking met vandaag. «In WOII kwamen soldaten van overal ter wereld naar onze contreien om te helpen, nu trekken Belgische soldaten onder meer naar Afghanistan en Haïti om hetzelfde te doen», zei hij.

Meer informatie over «Live and Remember» op website www.iv-niooo.be.

Uitgelezen

Tim De Craene, Terechtgesteld. Duitse executies in Oost- en West-Vlaanderen 1941-1944, Erembodegem, Flying Pencil, 2009, 205 p. (met een voorwoord van Prof. Dr. Bruno De Wever).

Verder bordurend op zijn afstudeerwerk - Ugent 2008 - gaat De Craene met Terechtgesteld dieper in op de Duitse executies in Oost- en West-Vlaanderen

tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het vlot leesbare werk start met een landschaps- tekening van de terechtstellingen in België, de betrokken instanties en de executie-oorden, met in het bijzonder deze van Rieme, Oostakker en Loppem. Daarna wordt uitgebreid ingegaan op de slachtoffergroep, die heel wat breder blijkt te zijn, dan aanvankelijk werd aangenomen. Het is de verdienste van de auteur, deze slachtoffers een plaats te hebben gegeven in de geschiedenis. Over heel wat slachtoffers wordt een korte levenschets naar voren gebracht en opgesmukt met pasfoto's, schrijfsels aan de nabestaanden en tal van andere illustraties, wordt het feitenrelaas tastbaar gemaakt. Een overzicht van de naoorlogse herdenkingen van de slachtoffers en de lotgevallen van de executieplaatsen, vormt de sluitsteen van dit knap stukje geschiedschrijving. De academische waarde van het onderzoek staat buiten kijf en ook voor een ruimer publiek, vooral voor diegenen die de herinnering levend willen houden, biedt dit boek interessante inzichten en ankerpunten.

Bestellen kan via de uitgever (<http://www.flying-pencil.be/>) of via de auteur door overschrijving van 22,95 EUR (inclusief verzending binnen België) op rekeningnummer 737-0039605-72.

Erik JANSSEN

Rondetafels Interculturele dialoog te Oostende

(14 en 15 januari 2010)

Het thema van de tirailleurs samen met een bezoek aan een kerk, de moskee, de synagoge en een vrijzinnig centrum maakten van het tweedaags project een succes. Een paar sfeerbeelden tonen de interesse van de leerlingen.

DE TIRAILLEURS

De tragische deelname van alle Afrikanen afkomstig van de Franse kolonies aan het grootste wereldconflict WOII is een zeer belangrijk onderwerp. Na herdenking van de 60ste verjaardag van de Bevrijding van Europa, werden er geen Afrikanen noch Aziaten samen met hun Franse, Amerikaanse of Engelse wapenbroeders gehuldigd.

Er heeft een "bescheiden" herdenking op 15 augustus 2004 plaatsgevonden voor de landing van Provence, maar er waren talrijke reacties en klach-

ten van de vaderslandslievende verenigingen en de betrokken families nodig om iets te bekomen dat "leek" op een herdenking.

De belangrijke deelname van deze mannen werd praktisch - en vreemd genoeg - als vanzelfsprekend verzwegen. Het is voor velen verbazingwekkend dat Marokkanen het nazisme in Europa hebben bestreden. Vandaag beseft me, dat behalve in bepaalde gespecialiseerde boeken, er geen enkele getuigenis of verhaal in onze geschiedenisboeken over bestaat. Net alsof het toen niet mogelijk was deze mannen, die men nog "inboorling(indigène)" noemde, te interviewen.

Stilaan groeit het bewustzijn dat de geschiedenis en het zeer, zeer harde lot van deze mannen, een

fundamentele rol heeft gespeeld gedurende deze conflicten doorheen Europa, Afrika of Azië, waarbij ongeveer een miljoen mannen hun leven onder tragische omstandigheden hebben gelaten en met hun bloed de weg naar de democratie in Europa hebben gelegd. Het is om de vergetelheid en de ongelijkheden te bestrijden dat men dit project wil uitwerken. In deze tijden, waar het extremisme, de onverdraagzaamheid, de haat en het verwerpen van het "redelijke" heersen, lijkt het fundamenteel om duidelijk te stellen dat deze mannen zestig jaar geleden van ver zijn gekomen om een der grootste barbaarsheden aller tijden te bestrijden – het nazi-regime-. Ze werden vaak tegen hun wil gerekruteerd en tekenden met hun bloed het pad naar de democratie en vrijheid in Europa.

CD 'PROFUNDO'

Een muziekproject: interreligieuze en inter-levensbeschouwelijke dialoog in Vlaanderen, Brussel en België

Kerkwerk Multicultureel Samenleven (KMS) is een vzw die zich al gedurende vele jaren engageert in een zo breed mogelijk gedragen interreligieuze en inter-levensbeschouwelijke dialoog in Vlaanderen, Brussel en België.

Eén van die vele jaarlijks terugkerende elementen in die dialoog is de kalender 'Feesten met de Buren' waarin de vele feestdagen, hoogdagen of treurdagen van de verschillende religieuze en levensbeschouwelijke groepen zijn opgenomen en waarbij verdere toelichting wordt gegeven bij de wisselende feesten van die gemeenschappen.

Jaarlijks wordt in die kalender ook een thema belangrijk voor de verschillende tradities verder uitgediept. Voor het jaar 2010 werd voor het thema muziek gekozen.

Bovenop de normale thematische foto's en een bijlage ging KMS in 2009 in zee met religieuze en levensbeschouwelijke partners en verscheidene

muziekensembles om in direct verband met de kalender ook een nieuwe, unieke CD 'Profundo' op te nemen. Muzikale tracks werden opgenomen met eerbied voor elke levensbeschouwelijke en religieuze traditie en worden in het CD boekje verder geduid. De keuze van KMS & de partners was om van de CD 'Profundo' geen muziek-mix te maken maar elke muzikbijdrage in een mooie muziklijn uit te werken over de gehele CD. Sommige van de ensembles waren al gewend aan de studio-opnamen, voor andere ensembles was het een volledig nieuwe ervaring. Bepaalde muzikexperts begeleidden KMS doorheen het gehele project om een CD af te leveren van enorm hoge muziekkwaliteit.

De CD 'Profundo' zal een verdere aanvulling zijn voor personen of groepen die werk maken van relatieopbouw en ontmoeting tussen mensen in Vlaanderen, Brussel en België. De CD 'Profundo' biedt een sterke ondersteuning om de interesse voor de

levensbeschouwelijke of religieuze identiteit van anderen te begrijpen, te leren kennen en te leren van de diversiteit. Identiteit in diversiteit!

Info: johan@kms.be

Paragraaf 175,

Vervolging van homo's tijdens het nazi-regime

De roze driehoeken

Op 27 januari 2010 was het vijftenzestig jaar geleden dat het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau door de Russen werd bevrijd. Wat zij daar aantroffen tart elke beschrijving. Auschwitz staat voor de meeste mensen gelijk aan de vervolging en vernietiging van de joden, terwijl ook zigeuners en homo's - hoewel deze laatste een minderheid vormden - hier naar toe werden getransporteerd om vergast en verbrand te worden. Anders dan de joden gingen zij in Auschwitz niet de gaskamers in, maar moesten zij door hard werken bijdragen aan hun "heropvoeding". In de praktijk waren ook hun overlevingskansen minimaal. Men heeft dossiers van homoseksuele gevangenen kunnen identificeren maar, over het werkelijk aantal, gezien de incompleetheid van het archief en ontbreken van degelijk onderzoek, kan men weinig zeggen. Men heeft tot op vandaag de namen van 48 homoseksuele gevangenen kunnen identificeren.

De nazi-vervolging van homoseksuelen, zo schrijft Dr. Gie Van den Berghe terecht, kan beschouwd worden als het Europese culminatiepunt van een wereldwijde homovijandigheid. Volgens de literatuur die we vandaag daaromtrent kunnen raadplegen, werden naar schatting honderdduizend mannen gearresteerd op verdenking van homoseksualiteit. De helft hiervan kreeg een tuchthuisstraf, tien- tot vijftienduizend kwamen na het uitzitten van die straf in een concentratiekamp terecht - vooral Duitsland (Dachau, Lichtenburg en Sachsenhausen, Buchenwald, Männerlager Ravensbrück Neuengamme en Mittelbau - Dora- Flossenbürg) en Oostenrijk (Mauthausen) . Zestig procent overleefde dat niet (zes- tot negenduizend homoseksuelen). De overigen durfden het na 1945 niet aan om publiekelijk getuigenis af te leggen van hun ervaringen. De naziewetgeving is nog tot 1969 van kracht gebleven in Duitsland en de homo's wachten nog altijd op schadevergoedingen en rechtsherstel.

In voormalige concentratie- en doorgangskampen (Mauthausen, Neuengamme, Sachsenhausen, Westerbork) en musea (Verzetsmuseum Amsterdam) worden de homoseksuele slachtoffers intussen wel herdacht met monumenten en tentoonstellingen maar in Auschwitz lijkt het thema nog altijd taboe te zijn. Daar is de houding van de Poolse regering, tot 1990 de enige instantie die instond voor het onderhoud en de inrichting van Auschwitz, wellicht niet vreemd aan. De meeste Polen zijn vanuit hun katholieke geloof fervente homohaters en kunnen zich maar moeilijk voorstellen dat die 'ziekelijke' bevolkingsgroep officieel erkend en geëerd zou worden. De homoseksuelen hoeven op geen enkele vorm van "Wiedergutmachung" te rekenen. De opheffing van artikel 175 veranderde daar niets

aan. Zij zijn, zoals dat heet, niet omwille van politiek verzet tegen het nationaal-socialisme, noch omwille van hun ras, geloof of wereldbeschouwing vervolgd. Men blijf er vanuit gaan dat ze indertijd vervolgd werden wegens "crimineel gedrag" en terecht werden gevangenen gezet.

Het merendeel van de getuigenissen na de Tweede Wereldoorlog was afkomstig van joodse en politieke gevangenen. Vandaar dat er een beperkte en gebrekkige kennis is van minderheidsgroepen zoals o.m. de roze driehoeken. Net als buiten het kamp lieten de meeste gevangenen veelal de homoseksuele lotgenoot meestal links liggen of behandelenden hem minachtend of wreed.

Die hield ook na de Tweede Wereldoorlog aan en daarvoor kwam het wetenschappelijk onderzoek naar de nazi-vervolging maar te traag en daardoor te laat op gang. Dat onderzoek werd aanvankelijk vervormd door de drang zich als slachtoffer te profileren, in vergelijking en concurrentie met andere slachtoffercategorieën. Het aantal slachtoffers werd zwaar overdreven, men had het over een 'homocaust' die aan minstens tweehonderdduizend homo's het leven had gekost. Maar al snel kwam er, vooral onder impuls van homoseksuele historici, ook serieus onderzoek zo stelt Klaus Müller in zijn studie.

Nog altijd komt de nazivervolging van homoseksuelen nauwelijks of minimaal aan bod in schoolboeken en standaardwerken.

In de bruisende jaren twintig kende de Duitse Weimarrepubliek een openlijk homoseksuele cultuur. Hieraan kwam een abrupt einde in 1933. In de nazitijd was een vermoeden van homoseksualiteit al voldoende reden voor arrestatie. Buren of passanten op straat, zowat 49% van de aangiften, deden maar al te gretig aangifte.

Wij wonen twaalf jaar in een en hetzelfde huis, maar al die tijd is hij nooit met een meisje gegaan. Beweren kan ik natuurlijk niets, maar het komt toch erg verdacht op me over. Wat moeten al die jongens eigenlijk bij hem? Maar ik moet verzoeken niet mij naam te noemen.

Hedwig R. uit Wilmersdorf aan Gestappbureau. 1938.

Een derde was afkomstig van familieleden of leden uit de intieme kennissenkring. Zowat 13% procent was afkomstig van werkgevers, collega's en overheidsbedienden. 32% was het resultaat van politieonderzoek na indienen van klacht, de overige 6% vloeide voort uit nazi-organisaties zoals o.m. de Hitler-Jugend.

De nazi's zagen homoseksualiteit als een ziekelijke

afwijking en als een gevaar voor gezin en staat. Zij dachten dat homoseksuelen andere, 'gezonde' Duitsers zouden kunnen verleiden en besmetten en zo de groei van de Duitse bevolking in gevaar brachten. Direct nadat de nazi's in 1933 aan de macht waren gekomen, werden homobladen en organisaties voor homo's verboden. Homobars en -cafés werden gesloten. In de herfst van 1933 werden in de concentratiekampen Dachau en Fuhlsbüttel de eerste mannen binnengebracht die gearresteerd waren op grond van hun homoseksualiteit. Zoals joden een gele ster moesten dragen, zo kregen homo's een roze driehoek op hun gevangenispak. In sommige kampen waren kortstondig andere tekens gangbaar zoals een 175 of A (voor *Arschficker of kontneuker*) op de rug van het kampkostuum. In de gevangenis hiërarchie stonden zij op de laagste trede. Ook als gevolg daarvan was hun overlevingskans gering.

In 1935 werd het ook mogelijk om homoseksuele recidivisten aan "vrijwillige" castratie te onderwerpen. Om aan de toenemende repressie te ontkomen sloten heel wat homoseksuele mannen schijnhuwelijke met lesbische vrouwen.

Natuurlijk waren er ook talrijke homoseksuele mannen en lesbische vrouwen in de kampen opgesloten wegens andere redenen: omdat ze joods waren, omdat ze een politieke tegenstander waren, of omdat ze behoorden tot de Roma en Sinti.

Toch moeten we hier opmerken dat, hoewel daar onder de nazi-functionarissen velen voorstander waren, lesbische vrouwen niet systematisch vervolgd werden. Allereerst was lesbisch zijn in de ogen van de nazi's zo zeer vreemd aan de aard van de Duitse vrouw, dat hiervan weinig te vrezen was. Daarenboven waren vrouwen in het Derde Rijk uitgesloten van machtsposities, zodat ze niet beducht moesten

zijn van een "lesbische samenzwering". Ook omdat lesbische vrouwen toch konden ingezet worden voor de vermeerdering van het Arische ras – het ultieme doel van de bevolkingspolitiek van de nazi's. Naast de homofobie was er wel degelijk de nazi-opvattingen over vrouwelijkheid en moederschap, gezin en voortplanting stonden centraal. Door zoveel mogelijk kinderen te krijgen moesten vrouwen bijdragen aan de groei van het "Arische ras". *Gesunde Frau*

gesundes Volk staat in het groot getiteld voor een tentoonstelling in Keulen.

Voorwat België betreft zijn gegevens bekend van deportaties van homo's op grond van hun geaardheid.

DE KEULENAER Paul

Lees o.m.

- Dr. Gie Van den berghe *Met de dood voor ogen. Begrip en onbegrip tussen overlevenden van nazi-kampen en buitenstaanders*, Antwerpen, Epo, 1987, 535 blz – 90 6645 694 1
- Klaus Müller (red.), *Doodgeslagen, doodgezwegen. Vervolging van homoseksuelen door het nazi-regime 1933-1945*, Amsterdam, Schorer, 2005, 329 blz. - ISBN 90 7334 127 2
- Dr. Olaf Mußmann (bearbeitung), *Homosexuelle in Konzentrationslagern*, Wissenschaftliche Tagung, 12/13 September 1997 KZ-Gedenkstätte

Mittelbau Dora-Nordhausen, 158 blz. – ISBN 3-929592-51-7

- *Homosexuals* - United States Holocaust Memorial Museum Washington
- Heinz Heger, *De mannen met de roze driehoek*, Amsterdam, Pegasus, 1982, 126 blz. – ISBN 90 6143 181 6
- Richard Plant, *De roze driehoek*, Utrecht/Antwerpen, Veen, 1987, 264 blz. – ISBN 90 204 1831 9

Bekijk o.m.

- **Paragraaf 175**, een documentaire uit 2000 geregisseerd door Rob Epstein en Jeffrey Friedman en met de stem van Rupert Everett, interviews met een paar overlevenden, 76 minuten.
- **Un amour à taire**, een Franse oorlogsfilm uit 2005, geregisseerd door Christian Faure, over de deportatie van homoseksuelen tijdens de Tweede Wereldoorlog, 102 minuten

Thuis in de Stad (onderwijswandelingen) te Kortrijk

Op dinsdag 10 november 2009 om 10.30 uur werd in het Poortgebouw V-tex, Pieter de Conincklaan 23 A, te 8500 Kortrijk het schoolproject door de leerlingen van het KTA Drie Hofsteden voorgesteld.

Onderwijswandelingen: Een project waarbij leerlingen andere leerlingen in de stad begeleiden met respect voor anderen, sociale vaardigheden verwerven die hun zelfvertrouwen doen toenemen en hun openheid naar anderen vergroten. Jongeren zijn de beste ambassadeurs van hun eigen stad.

TIMING van de presentatie verliep als volgt :

Vooraf werd er Marokkaanse thee en koekjes in een heuse Sahrawi-tent opgediend.

10u30 Wat houdt het project in?

Anita Hertogen, coach van het project, lichte kort toe wat de doelstellingen van het project zijn en toonde video-materiaal

10u40 De leerlingen van het KTA Drie Hofsteden kwamen aan het woord: hoe bereiden zij zich voor om een goede gids te worden in hun stad?

10u50 Eddy Vereycken (acteur), stemcoach en peter van het project, gaf een aantal IMPRESIES OVER KORTRIJK

11u00 De leerlingen uit het KTA Drie Hofsteden Kortrijk boden u een ludiek optreden aan De KTA-Band van Drie Hofsteden zorgde voor een streepje muziek

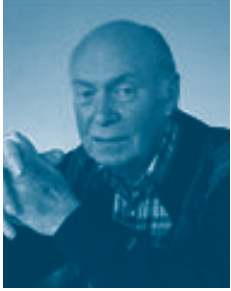
11u30 Middagpauze en lunch met Marokkaanse hapjes.

WAAROM IN POORTGEBOUW V-TEX

Stad en OCMW willen een duurzaam proces van sociale netwerking en duurzame wijkontwikkeling voortzetten. Dit gebeurt binnen de visie van opbouw-werk. Daarnaast willen stad en OCMW een continue socio-culturele en sportieve werking in het Poortgebouw V-Tex opzetten. Een werking die blijvende aandacht kan garanderen voor de noden uit de buurt zelf. Het Poortgebouw V-Tex reikt een belangrijk integratiekader aan voor de bloeiende buurt. Een nieuwe en kleurrijke buurt waar stad en OCMW jong en oud, arm en rijk, allochtoon en autochtoon alle kansen willen aanreiken om een eigen plaats te vinden. Het Poortgebouw V-Tex is eigendom van het stadsbestuur Kortrijk, beheerd en uitgebaat in een samenwerking met het OCMW Kortrijk dienst Integratieprojecten. Vanuit het Poortgebouw V-Tex wil de stad en het OCMW een blijvend integratiekader aanreiken voor de buurt Venning-Veemarkt.

Ter nagedachtenis van het overlijden van Theo Brabants, voormalig inspecteur SO & NuHO, gewezen pedagogisch adviseur van het Gemeenschapsonderwijs, publiceren we een werkfiche.
Als voorzitter van een voorbereidende werkgroep gaf Theo Brabants de eerste aanzetten voor de oprichting van wat later het BCH (Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie) zou worden.

HERINNERINGSEUCATIE: “Auschwitz in Gedachtenis”

WAAROM “AUSCHWITZ IN GEDACHTENIS”?

Jodenvervolgung is een (tamelijk) recent en goed voorbeeld van verdwazing van de mens.

Door deze historische feiten bij de leerlingen te illustreren heeft men de kans uit te leggen of te laten zoeken hoe het zover is kunnen komen.

- na WO I chaos in Europa
- 1922¹ fascisme in Italië (Benito Mussolini)
  - wat is fascisme? < fasces = Romeins symbool van de macht: bundel staven met bijkop / staat voor partij, eenheid, autoriteit
  - F is tegen traditioneel links en rechts
  - minacht conservatieve instelling
  - kent autoritaire structuur met leider met charismatische eigenschappen
  - vereert machtsvertoon en gebruik van geweld
  - tracht naar instelling van politieke dictatuur
  - heeft controle over maatschappelijk leven en sociale en culturele organisaties
  - is extreem nationalistisch
  - eist blinde gehoorzaamheid aan de leider
  - biologisch-racistische dimensie van de Nazi's, geïnspireerd op het Darwinisme: Ariërs worden beschouwd al superras, joden als uitschot; o.m. gesteund op 'schedelmetingen' en neusbreedte.

→ VERGELIJK MET HEDENDAAGSE NIEUWE FASCISTEN

- 1920 Hitler lanceert de naam NSDAP (Nationalsozialismus) > Nazi
- 1923 na de 'putsch' van München) raakt Hitler in de gevangenis en schrijft er “Mein Kampf”

→ VERGELIJK MET 70-PUNTEN PROGRAMMA VAN EXTREME PARTIJEN

- Na mislukte putsch
- 1933 Hitler rijkskanselier; rijksdag wordt in brand gestoken = voor nazi's de gelegenheid om een ordonnantie ter bescherming van het volk en het rijk uit te vaardigen; grondrechten opgeheven en oproep tot staking wordt hoogverraad.

In Bremen brengen bij opening van de gemeenteraad nazi-verkozenen de Hitlergroet (= Romeinse groet met gestrekte arm)

Hitler had persoonlijke lijfwacht: de SS (Schutzstaffeln)

- Nog in 1933 richt Hermann Göring de GESTAPO (Geheime Staatspolizei) op.
- O.m. de Gestapo stond in voor de “eindoplossing - “Endlösung” van de Joden: het Herrenvolk beschouwde de rest als barbaren

→ ZOALS ARISTOTELES DE GRIEKEN BESCHOUWDE ALS SUPERIEUR AAN AZIATEN EN ZUIDERLINGEN, ZO ZIEN DE NAZI'S DE JODEN ALS TE VERDELGEN GROEPEN (zie hoger: beschrijving van fascisme)

- Ook in 1933 begonnen deportaties van politieke tegenstanders naar “concentratiekampen”
- Ook in 1933 in Berlijn boekverbrandingen van de intellectuele barbarij
- 1933-1939: Duitsland jodenvrij – Joden worden verdreven
- 1938: Oostenrijk wordt geannexeerd
- 1939 Polen aangevallen
- 1940 aanval op België, Nederland, Luxemburg en Frankrijk
- 1940: gedeclasseerd fort van Breendonk als verzamelpark en in 1942 Dossinkazerne in Mechelen wordt doorgangskamp voor gevangene Joden, die in treinkonvoien op transit naar Polen werden gezet (→ Auschwitz)
- Als extreem anticommunist valt Hitler in 1941 de Sovjetunie aan (operatie Barbarossa)
- In 1942 wordt Auschwitz omgevormd van werkkamp tot vernietigingskamp van Joden.
- In sommige kampen werd aanvankelijk arbeid verricht voor de SS-ondernemingen: uitrustingswerken, aarde- en steenwerken, textiel en leder enz. , soms gebeurden medische experimenten zoals door Dr. Joseph Mengele. Vanaf 1945 worden de kampen door de geallieerden en de Russen bevrijd, nadat de Duitsers nog zoveel mogelijk sporen hadden uitgewist.

(Bron, o.m. tentoonstelling “Concentratiekampen en vernietigingspolitiek”)

Actualisering n.a.v. Auschwitz in gedachtenis Dit thema kan uitgangspunt zijn om met leerlingen lessen uit de geschiedenis te trekken:

- genocide Turken op Armeniërs
- genocide Rwanda
- genocide Srebrenica (ex-Joegoslavië)
- genocide Darfour (Afrika – zie Google: earth)
- genocide Oost-Congo
- Het belang van het negationisme door extreem rechts (Siegfried Verbeke, J.-M. Le Pen); gebrek aan respect voor de geschiedenis
- Xenofobie, racisme, discriminatie, fundamentalisme, repressie op basis van huidskleur, geslacht, geaardheid, gebrek aan diversiteit; door jongeren gebruikte uitdrukkingen, scheldwoorden en tekens als fascist, neofascist, SS, Gestapo, nazi; runetekens, afkortingen in merknamen (Lonsdale), swastika, geweld in voetbalstadions, skinheads, Hitlergroet (in jongeren subcultuur).

Bronnen en ondersteuning, hulp bij lessen

- Verhaal van R. Beer KZ A 5148
- Christine Ockrent: Zwartboek - de positie van de vrouw wereldwijd. Uitg. Artemis 2007
- Salmon Rushdie; Ayaan Hirsi Ali (anti islamisme)
- Katharen (me. Zuid-Frankrijk)
- Canon (dpt.)
- Dynamo²: met financiële ondersteuning door canon van max. € 1.500 per project. Welke projecten kunnen? Zie website http://64.78.63.10/web/canon/dynamo/text_00/html of <http://www.canoncultuurcel.be/> : canon ondersteunt samenwerking met organisaties, die helpen bij het uitdenken van het project
- Geschiedenisles
- Vakoverschrijdende eindtermen (burgerzin) en ontwikkelingsdoelen
- Vrije ruimte
- Onderzoekscompetenties

Theo BRABANTS
22-04-07

1 - De data zijn niet de hoofdzaak; de chronologie is alleen belangrijk in zover ze bijdraagt tot het begrip van de ontwikkeling van genocide en uitroeiing.

Voor contactname, vraag om inlichtingen, bijkomende informatie...

NAAM, Voornaam: .....
Privé adres, straatnaam: .....
Plaats: ..... Postcode: .....
Tel.: ..... GSM: ..... Fax: .....
E-mailadres thuis & school: .....
Schoolbenaming: .....
Adres: .....
Postcode & Gemeente/Stad: .....
Uw functie in deze instelling en voor welke klas(sen): .....

- STUDIEREIS NAAR AUSCHWITZ-BIRKENAU** (tijdens de paasvakantie 2011):
Ik wens het volledige programma te ontvangen.
- EDUCATIEF PAKKET: "Auschwitz, hoe leg je het uit aan jongeren?"**: Dhr. Pol De Grave, pedagogisch medewerker, mag mij contacteren m.b.t. deze handige tafeltonstelling van 24 staanfoto's (26 cm x 26 cm) met een handleiding en werkbladen, bevattende 24 thema's.
- PROJECT "THUIS IN DE STAD (onderwijswandelingen)"**: Ik wens contactname door Mevr. Anita Hertogen, pedagogisch medewerkster, m.b.t. (stads)wandelingen en herinnering. U gelieve mij een extra exemplaar van Sporen nr. 37 toe te zenden.
- SPOREN, TIJDSCHRIFT VOOR HERINNERINGSELOCATIE**:
  - Ik wens een bijkomend gratis papieren abonnement op volgend adres: .....
  - Ik wens dit driemaandelijks tijdschrift gratis elektronisch te ontvangen op het volgende e-mailadres: .....
  - Ik wens een artikel te publiceren over het volgende project: .....
- PROJECT "WEEK TEGEN RACISME 2010"**: In maart 2010 zullen vormingen gegeven worden in verschillende scholen. Deze draaien rond thema's, zoals: nazisme, fascisme, nationalisme, xenofobie, Jodenvervolgung, deportaties, ... Met deze vormingen richten we ons op de eerste plaats naar leerlingen van het secundair beroepsonderwijs. Deze groep wordt immers vaak over het hoofd gezien waar het vormingen betreft. In de week van 21 maart 2010 is er een filmvoorstelling betreffende racisme en de acties hierrond. Het volledig programma wordt later medegegeeld in het tijdschrift SPOREN en op de website. Mijn school/mijn klas wenst mee te werken aan dit project.
- RONDREIZENDE TENTOONSTELLINGEN: "De nazi-concentratiekampen en vernietigingspolitiek in hun historische context 1914-1945"** staat ter beschikking van de scholen en wil in 250 foto's en plans evenals in 250 documenten de belangrijkste momenten evoceren die geleid hebben tot de nazi-kampen en de volkerenmoord op Joden en zigeuners. De tentoonstelling verwijst naar de historische complexiteit en naar de veelheid van oorzaken die heeft geleid tot één van de grootste catastrofes in de geschiedenis van de mensheid: de Eerste Wereldoorlog, de crisissen van de Weimar-republiek, de grote wereldcrisis, de opkomst van het fascisme in Europa, de Tweede Wereldoorlog. Ik wens de uitleningsvoorwaarden evenals de volledige brochure te ontvangen.
- RONDREIZENDE TENTOONSTELLINGEN: "PRIMO LEVI, OVER-LEVEN. Primo Levi als intellectueel, schrijver, en getuige van zijn tijd."** Staat ter beschikking van het grote publiek en gaat over het leven en het werk van Primo Levi die één van de grote getuigen is van onze tijd en overlevende van Auschwitz. Deze tentoonstelling bevat 30 panelen (80cm x 120cm) die teksten en foto's samen brengen, die gemakkelijk op te hangen zijn aan roosters of muur/plafondrails. Ik wens de uitleningsvoorwaarden evenals de volledige brochure te ontvangen.

Datum: .....

Handtekening: .....

Terug te bezorgen aan de vzw Auschwitz in Gedachtenis

Via fax: 02 512 58 84 - Via e-mail : info.nl@auschwitz.be

Per briefwisseling: Huidevettersstraat, 65 - 1000 Brussel

Colofon

Sporen is een uitgave van de

Vzw Auschwitz in Gedachtenis

Eindredactie: Henri Goldberg

Redactiesecretariaat: Frank Van Eeckhout en Pol De Grave

Redactie: Pol De Grave, Anita Hertogen, Erik Janssen, Eddy Vereycken en Frank Van Eeckhout

Druk: Debast Graphics, Sint-Pieters-Leeuw

Verantwoordelijke uitgever: Paul Baron Halter, Edmond Machtenslaan 155 bus 62 te 1080 Brussel

Pedagogische Commissie Auschwitz Stichting:

Theo BRABANTS (†)

Gewezen pedagogisch adviseur Gemeenschapsonderwijs

Griet BROSENS

IV-NI000

Pol DE GRAVE

Pedagogisch medewerker

Onderwijsproject "Auschwitz in Gedachtenis"

Gio DE WEERD

Pax Christi Vlaanderen

Remi DONCKERWOLCKE

Raad van Bestuur vzw Auschwitz in Gedachtenis

Silvain KEULEERS

Ere-docent

Raad van Bestuur vzw Auschwitz in Gedachtenis

Nadine LIBENS

K.A. Sint-Truiden

Luc MEYS

Inspecteur-adviseur niet-confessionele zedenleer

Paul MORREN

Ere-Rijksinspecteur Gemeenschapsonderwijs

Pierre NEUHARD

Ere-pedagogisch adviseur Gemeenschapsonderwijs

Prof. Em. dr. Anne-Marie SCHAERLAEKENS

K.U. Leuven

Luc VERNAILLEN

Pedagogisch adviseur Gemeenschapsonderwijs

Franz VERPLANCKE

Sint-Amanscollege Kortrijk

Contact:

Stichting Auschwitz

Vzw Auschwitz in Gedachtenis

Huidevettersstraat 65, 1000 Brussel

Tel: 02/512 79 98 - Fax: 02/512 58 84

e-mail: info.nl@auschwitz.be

Nationale Loterij
creëert kansen 6

ethias

Met steun van de
Vlaamse overheid

